

Vardags – tro eller katekesen som lära, liv, vishet och konst

När man läser Bibeln, t.ex. Ordspråksboken slås man av hur annorlunda den bibliska synen på vishet är i relation till vår västerländska. Bibliskt sett är en nobelpristagare eller vilken annan klok människa som helst, som ljuger, lever i äktenskapsbrott eller föraktar sin medmänniska dåraktig. I motsats till en förståndshandikappad som stannar och hjälper en medmänniska. Verklig vishet är mycket mera än vetskap. Vishet handlar om att integrera kunskapen i vardagslivet. Det handlar inte bara om att veta vad ett bröd består av utan att äta det och leva av det!

Luther skäller i Stora katekesen på de präster och kyrkoherdar som har övergett katekesen därför att man tror sig kunna den. Själv säger sig Luther ständigt vara en lärjunge i katekesen. Med katekesen menar Luther framförallt de tre klenoderna, buden, trosbekännelsen och Fader vår. Luthers ord är rykande aktuella också idag. Luthers uppmaning i Lilla katekesen att börja dagen med de tre klenoderna och korstecken har långt fallit i glömska i den lutherska traditionen. Kan det vara så att katekesanvändningen stannade där den egentligen skulle börja på allvar? Jag tror det. Jag vill ge några antydningar vad en tillämpning kan betyda.

Buden

Luther beskrev ofta budorden och deras betydelse. Han levde i dem i sin dagliga andakt och de fick flera funktioner än att bara vara förbud.

Budens budskap	undervisning	lärobok
Buden som evangelium	tacksägelse	sångbok
Buden som lag	syndabekännelse	biktbok
Buden som böneutkast	bön	bönbok

Hans tillämpning av första budet kan få tjäna som exempel.

Jag lär mig att Gud vill att jag ska förtrösta på honom för att mitt hjärta inte ska lita till något annat, som egendom, ära, vishet, makt, helighet eller vad som helst skapat.

Jag tackar honom för hans bottenlösa barmhärtighet att han har tagit mig till sig och i all nöd är min tröst, skydd, hjälp och kraft ...

Jag biktar mig och bekänner min stora synd och otacksamhet. Jag som föraktar hans vackra lära ... med allsköns avgudadyrkan.

Jag ber: O, Gud min Herre, hjälp mig att jag lär mig ditt bud allt bättre varje dag och förtröstar på dig.

Ett annat sätt är att tillämpa buden på olika saker i livet. Om vi t.ex. funderar vad de har att säga om arbetslivet så kommer vi till följande:

1. Arbetet är ingen Gud
2. Gör arbetet inför Guds ansikte, WWJD
3. Sök balans mellan arbete och vila
4. Låt inte arbetet slå sönder närrelationer
5. Döda inte livet genom flykt från eller in i arbete
6. Var inte ”gift” med arbete
7. Sjul inte andras tid, arbetsgivarens egendom, samhällets skattemedel
8. Tala gott om och till arbetskamrater, arbetsgivare och kunder
9. Ha inte begär efter andras tjänst eller uppgifter
10. Tänk på att tjäna – inte i första hand på att förtjäna

Trosbekännelsen

Trosbekännelsen i sin tur omfattar också hela livet. Vi kunde tala om en trinitarisk livshållning. Den trinitariska livshållningen hjälper oss att värdesätta allt Guds verk och alla hans gåvor. Det är lika "kristet" att vara på en dagliga motionsrunda som att vara stilla i bön. När äkta makar gläds över varandra i sexuell gemenskap är det inte mindre kristet än när de knäböjer vid nattvardsbordet. Att gå till sitt arbete är lika kristet som att vittna om sin tro. Det handlar om olika aspekter i det kristna vardagslivet, förankrade i de realiteter som de tre trosartiklarna uttrycker.

Olika sammanhang ger oss olika betoningar i den kristna läran och spiritualiteten. Det gäller också de kristna samfundet. Man kan generalisera och säga att katolska kristna betonar julen, inkarnationens betydelse, lutheraner är kända för att betona långfredagen, försoningen, de ortodoxa påskdagen, uppståndelsen. Frikyrkliga och framför allt pingstvännen lyfter fram pingstdagen, Anden, hans utrustning och nådegåvor. Men inget samfund har monopol på något i Guds frälsningshandlande. Alla behöver vi allt.

Vi kan till och med göra en gud av våra teologiska älsklingstankar. Den kristna erfarenheten visar att en god sak kan bli något destruktivt om den lyfts fram så starkt att något annat skymms. Mina erfarenheter som bondson lärde mig att det är viktigt hur höet placeras på höskrindan. Om man placerar för mycket hö på ena sidan av skrindan, faller det av förr eller senare. I värsta fall kan hela skrindan stjälpas. Höets kvalité har egentligen ingen betydelse. I överförd betydelse kan det bli på det sättet att var och en sitter i sitt dike med sin höttapp, sin älsklingstanke, och pekar finger åt dem som befinner sig i andra diket. Och tragiskt nog, när vi tonar ner någon av trosartiklarna innebär det att vi i praktiken förnekar något av vad Gud är och gör.

Fader vår

Katekesmeditationen vill alltså lära oss att integrera det vi vet till vishet. Det gäller inte minst bönen Fader vår. Jesus gav den bönen som medicin mot rabblande böner (Matt 6:5–9). I dag är det Herrens bön som vi ber tanklöst

och rabblande! Vi talar till och med om att vi *läser* Fader vår i stället för att be. I bönen Fader vår ger Jesus böneämnen för livet. Han vill uttryckligen lära lärjungarna att *be*. Fader vår-bönen blir då en föredragningslista för bön i stället för ett färdigt skrivet protokoll. Herrens bön får utgöra grunden för allt böneliv istället för att vara ett påhäng efter våra egna fina böner. Det handlar om att *be* bönen och att be utifrån den, i stället för att snabbt läsa igenom den.

Martin Luther hade en tid i sitt liv när han inte hittade något värde i Fader vår utan såg den som en fiende. Han blev helt enkelt trött på den efter att ha använt Herrens bön på ett slentrianmässigt sätt i klosterlivet. Men så hände något. I Kyrkopostillan nämner han att livet självt lärde honom att upptäcka innehållet i och en annorlunda användning av bönen. Han började be utifrån materialet i Fader vår.

När man utgår från den parallellismtanke som Jesus levde i upptäcker man intressant nog att samma böneämnen finns i Matteus som hos Lukas trots att ordalydelsen varierar. Vi får följande.

Första böneämnet: Bön om att Gud får vara kär för oss	Tillbedjan	Till Gud
Andra böneämnet: Bön om Guds rikets goda vilja	Förbön	För andra
Tredje böneämnet: Bön om det vi dagligen behöver	Begärande bön	Om saker
Fjärde böneämnet: Bön om förlåtelse	Syndabekännelse	Med andra
Femte böneämnet: Bön om beskydd och befrielse	Befrielsebön	Mot det onda
Avslutande doxologi	Lovprisning	Inför Gud

Det är vanligt att man *tror sig veta* vad buden, trosbekännelsen och Fader vår innehåller. När man börjar förstå att man *inte vet* (åtminstone inte allt) kan inläringen börja. Då behövs kunskap, som kan tas in på många olika sätt. Man börjar *veta*. När man vet kan man börja *förstå*. När man väl har förstått kan man börja *tillämpa*. Vi hämtar in fakta, vi tolkar fakta och vi tillämpar fakta. Med andra ord:

Kunskap är att veta.

Insikt är att förstå det man vet.

Vishet är att kunna tillämpa det man förstått.

Eller som Luther formulerade det: Katekesen är de kristnas lära – men också liv, vishet och konst! Så varför inte ta in de tre klenoderna i någon form tidigt på morgon, som hälsosam anlig morgonfrukost. ...

Boris Salo, material hämtat ur Salo, Vardags-tro, katekesmeditation en bortglömd skatt (2:a upplaga) 2008.